جنگ.. تکشاندنی خونی عشق لتفنگ ژنگاوییکاندا..

یوسف محمد برزنجی

توردان (مداخل)

ژانری چیرک و ممان نووسین لنو ئدبیاتی جیهاندا مژوویی‌کی دمن ودومندو پئزمنی هی، بام لئدبیاتی کوردیدا تمنی زر نییو پئزمن نیی، ممانی نووسرانی نو ئم بووار دیارن و بپنجکانی دست دژمردرن، وک نووسری خمای دیارن، زرکییش لم نووسران لنووسرانی جیهانی درکوتوو لبواری ژانری رمان نووسیندا تنپیوون، واتئزمنکی کام و تواویان نی،یان بواتای وشی ممان نووسین نوندی ئدبیی ممان نووسینیان ئاوتی دروی خیان برفراوان و کام نکردوو، بام اچنین و ژانری ممان نووسین لهنگاوناندای و لملقوتی نووسیندا هوکانی لسردستی نووسرانی بوارو نوندک دیارو ژانری ممان نووسین هنگاوی دسپکی ناو، بهموو کموو کورتیی و کلنکانیو، بواری ممان نووسین لدروا، یان لسنووری دروی جوگرافیای ئدبیاتی کوردی گشی دیارو هنگاوی گرنگ و بهزی لجر جیاکروکانی ماندا دسپکردوو پانتاییکی باشی لجرکان و نورک جیاوازکانی ماندا بخی دابین کردوو، درفتی چاپ وگرنگی نوسین و نووسران لم دڤردا جار بتواوی ئاسکانی درنکوتوون و لتموژدا هاژی سردرهنانی هی، بام وک پویست وگرنگی خوندنو بگشتی نبت کلتوور و لدابوو نریت لکاییکانی کمگی ئم درنچوو، ناشتوانین دخ وهلومرج و پانتایی کمایتی و سیاسییکانیش بهند ورنگرین و کمگ بتواوی فرامش بکین، تائستاش لناو پانتایی نووسیندا ممان بتوای کرسکانی تکنیک و زمانی لای ئمو نووسرکانی بتواوی لبوار شنبیرییکدا نچت پشو، بکو لسرتایی هنگاوکانیدای، یان لچاولکری و ساکاندای بلبرچاوگرتی ئدبیات و ممانی دروو شون هنگاوی کلاسیکی درو کوتوو، هموشی نا؟ بام هنگاوکانی باشن و خریک جوغزی بینی برو تازگری هنگاو هدگر و شتکی جوانی پئومدو ئایندی ون بخی ددزتو.

□□مان نوسی کورد، بواری □□شنبیری:

نووسینی □□مان وبوار□ک□ی ز□ر پ□ویستی ب□ ئ□زم□ن وباگراوندو پ□شین□ی □□شنبیری ب□رفراوان ه□ی□، جگ□ ل□ پ□لوپ□ی □□ماننووسین و هون□ر□ک□ی، ک□واتـ□ □□مانووس د□ب□ت ل□ هون□ری □□مان نووسین شار□زایی وتاقیکردن□و□و تواناکانی ل□هون□ری □□مانووسیندا ب□رجـ□ستـ□و□و پ□ب□هر□وکام□ ب□ت. توانای ب□س□ر هون□ر□کدا بشک□ت و کاتـ□ک د□ست ب□ئ□م هون□ر□ ب□رفراوان□ د□بات و رد□کاری و قو□بوون□و□و ش□نوک□و ل□پا□ ب□هر□ هون□ریی□ک□یدا ل□ ب□رچاو بگر□، □□مانی کوردی قو□ایی و□اڤ□ی ب□باب□ت□کان ساد□ی□ و ش□□بوون□و□ ب□ناخی باب□ت□کان ود□و□□م□ندی پ□زی لاوازی پ□و□دیار□و ل□ ه□ند□ک □□مان□ کوردیی□کاندا د□بینر□ت، جوین□و□ی ز□ری تـ□دای□، ب□ی□ ش□□بوون□و□و ق□□بوون□و□ ل□ باب□ت و □ای□□□کانی □□ماندا پ□ویستـ□ و□ د□ب□ت □□ماننوس ورد□کاری و چ□بوون□و□ی ه□ب□ت و تـ□پ□رین و ل□ک□□کردن□و□ ل□ نووسینی □□ماندا ن□کات، ب□ره□م□ک□ ن□خاتـ□ ئام□زی چاپ□و□و خو□ن□ر ب□باب□ت□ ساد□و خ□یا□□ لاواز□ک□ی□و□ س□رقا□ ن□کات، ب□□کو ل□ خ□یا□ی قو□و باب□تی چ□دا خو□ن□ر نقوم و پ□لک□ش بکات و د□رفـ□تی ساد□یی و ف□رام□شکردن ن□گر□تـ□ ب□ر، چ□بوون□و□و قو□بوون□و□ی هون□ری ل□□□ماندا باگراوندو پ□شین□ی □□شنبیری □□مان نووس د□خاتـ□ □وو، پیشانی خو□ن□ری ن□و□ند□ک□ی د□دات.

ع□بدولقادر س□عید:

ئ□م ناو□ ب□کتـ□بخان□ی کوردی و ن□و□ندی ئ□د□بیات و خو□ندن□و□ ئاشنای□، ه□و□□کانی ل□ن□و□ندی شیعردا ل□نیو□ی سا□□کانی حـ□فتا ب□دواو□ تا ئ□ستا دیار□، و□ک ک□س□کی چالاک ل□نوسیندا ب□تایب□تی شیعری کورت وق□سید□ی در□ـژدا د□بینر□ت و خاو□ن ئ□زم□ن و تاقیکردن□و□ی ز□ر□، ع□بدولقادر خو□ن□ر□کی باش□ شیعر□کانی و□ک شیعر جـ□گ□ی گرنگی پ□دان□و ل□ن□و□ند□ک□دا ب□س□رک□وتووی خ□ی نمایش کردوو□و چ□ندین دیوانی ب□ره□مه□ناو□و چاپی کردوو□، ز□ری خو□ن□ران باش د□یناسن، ژیانی ع□بدولقادر ل□ مندا□ی و م□ردمندا□یدا ب□ ناو ئازارو برین و خ□وندا گوز□ری کردوو□، بن□ما□□ک□ی و خ□شی ل□ خ□م وئازاری و□ات و ه□زو خ□زان□ک□ی ل□ناو ه□لوم□رجـ□ ناخ□ش□کانی گ□ل و و□اتـ□ک□یاندا ژیاون. ن□بوونی و فرم□سک □شتن وقوربانی ب□ ع□بدولقادروخ□زان□ک□ی م□ژوویـ□کی پ□ئ□زم□ن و تاقیکراو□ی □□ژگار□، خو□نی ل□ ب□ر □□یشتووی برا□ش□هیدی س□نگ□رو خان□واد□ک□ی ه□میش□ ئ□م نووس□ر□ی □اچ□□کاندوو□و بزواندوو□، ئ□نفال و ه□□□بجـ□و و□رانکردنی گوند□کان و سوتماکردن وش□هید بوون و ب□رگری ومان□و□ی گ□ل□ک□ی وخ□□اگری، ه□و□نی ب□ره□م□کان□تی ئ□وک□□□ ئازار□ی ل□

ناخیدایە لە دایک بوونی سەر لە نوێیی بەرهەمکانەتی، ئەم جگە لە شیعر دەست بە چیرەک و ڕەمانیش دەبات و چەندین بەرهەمی وەک پاکیزەکانی بیابان2014،ل219، فرمەسکی بەفر ۲۰۱۹،ل۱۷۰…. پەشکەش کردووەو لەنەوەندو ژانەری هونەری ڕەماننوسیندا خەی تاقیکردەتەوەو بناغەی مەژوویێکی داناوەو جار جار دەست بە بابەتە مەژوویێکان دەبات، دەیانخاتە ناو ئامەزی ئەم هونەرە بەرزەوەو دەیخاتە بەردیدەی خوێنەرکانی،عەبدولقادر خەی بە ناو مەژووی گەل ودەڤەرکەدا دەکات،وەک شاهید دەبینرەت کارەسات و ەوداوەکان نزیکە لە خەیەوەو دەست بەباتەکانی دەبات و سەرلەنوە دای دەژەتەوەو بابەتەکان هەچن دەکات و وەک ئازاری نزیک لە خەیی وگەلەکەی تعبیری لەدەکات. بەرهەمی دەهەنەت، بە نووسەر هەلومەرج و قەناغی مەژوویی و ەووداوەکان گرنگن وباگراوند وپاشخانی ڕەشنبیری و خوەندنەوەش گرنگترلەوان و بەکەکن بە بەرهەمهەنانی بەرهەمکان و سەر لەنوە لەداشتنەوەو خستنەسەری بەرهەمهەنان بەشەوەیەکی ئیستاتیکای ئەدەبی وهونەری تازە، کە لەگەڵ تازەگەری هاوچەرخدا بگونجەت. بابەت و ەووداو کارەسات لەدەڤەرکەدا زەرە، بەڕام گرنگ هەڵبژاردنی بابەت و سەلیقەی نووسەرە لەبەرهەمکانیدا کە چەن بەرهەمی دەهەنەت و هونەرەکە بەرجەستە دەکات. زمانی نووسەر زمانەکی ئەدەبی پەخشان ئامەزوسادەو ساکارو بەئەملاو ئەولاو پەخەیاە وبەگرە وگەڕەو زوو خوەنەر بە ئامەزی خوەندنەوەی بەرهەمەکەی پەلکەش دەکات و لەبەتەی خوەندنەوەدا وونی دەکات.

تفەنگە ژەنگاوییەکان

ئەم بەرهەمە وەک ڕەمان دوا بەرهەمی (عەبدولقادر سەعید)ە ۱۳۲لاپەڕەی نیو ئەی فەڕە، لەچاپخانەی کارە لە سلەمانی ساەی ۲۰۲۳چاپکراوە، ڕەمانەکە لەئازارو خەمی شەڕ دەدوەت، بەڕام بەقوەی تەژی و چەی نەچەتە ناو شەڕو جەنگەوە، ئەو لە ناو جەنگدا گوزەردەکات، کە شەڕی ئەران عەراقە، تەنیا لەخەشەویستی و عەشقەکی مەجازی و کلاسیکی دەدوەت، ئەو لە ناو گەی شەڕو ماوەرانی و کاولکاریدا دەستی بە عەشق و خەشەویستی عومەر-و سارا بردووە و لە ناو دورکەوتنەوەو بەیەک نەگیشتندا بەیەکتری جیابوونەوەو فەرامەشکردنی ئاوەزانی یەکتری کردووە، شەڕو یەخسیری جەنگ هەردوو کەسایەتییە خوەندەوارەکەی لە دوورکەوتنەوەیەکی جوگرافیدا، دوور لەچاوەڕوانی و ئەوینەکی قوەدا لە یەکتری دابەیوەو ئەوینەکەی نەوان عومەرو مامەستا سارای لە بەریەک هەڵوەشاندەتەوەو لە نائارامیدا ئەو ئەوینەی نەوان ئەم دوکەسایەتییە دوور لە چاوەڕووانی ڕەژگار لە بار براوەو دووری عومەر لە ئەردووگای

یخسیراندا نزیک کرج لە واتی ئران مامستا سارای لە بهیوایی و بئومدی زمانیدا هشتتوو عومری فرامشکردوو، ئوین وقوبوونوی پراوز خستوو. عومر بهی نبوونی هوا و ونبوونی عومر لە بری جنگدا، بئومدی بهیوای بە سر مامستا سارادا با دکشت و لە عومری کی گشی دیلی و دستبە سری جیادکاتو، هاوسرگیری لەگە یکی تردا هەدبژرت.
بەام بهی تپینی کاتو عومر لە نامە ئویندارییکانیدا دردکوتوو بهیوای گیشتنوی بە سارا نامکان و ئاوتە بوونی بخشویستی وئویندارى پردی دابەاوی خشویستی و ئوینی دوور لە یکتری دروستدکاتوو مامستا ساراش تووشی شک و پشیمانی دکات لە ناو ئامزی خزانە نوکیداو لە ناو گژاوی ابردوو ئایندەدا وران و سرگردانی دکات، بەام پاش ئوی لەکتادا عومر بهی ئازارو ئوین و دامانی درونییو لەدوور واتی هناسکانی دسپرت و بتوای لەخشویستی و ئوین دادبەت وجستی تکە بخاکک دبەت کە برئنجامی خشوییستی وئویندارى لەنچنییوو بسرگردانی ژگاری تپەاند.

جنگ و ئوین

ئم مانی(عبدولقادر سعید)، پمان دەت: باجنگیش هبت و مرڤایتی قاچبکات،خاک سوتماک بکات، بەام هرگیز ناتوانت بچکە ژنگاوییکان خشویستی و ئوین لە ناو ببرت، بەکە ئوین وعشق وک چمک و بهای نمری هر بزیندوی دمنتو، باجنگیش تواوبت یان بردوامی هبت، ئوین هرچمکی نمر و ئو هربردوامی دبت، تفنگ ژنگاوییکان قوبوونو لەدخی جنگ و وردکاریی وشرڤکانی ناخاتوو، بەکو ئازارکانی حی مرڤ کبشکی لە ئویندا برجستیە خی دبنتو، لەمانکدا دخاتوو لیدواو، ئوقوربانی وخشویستی دخاتە بردیدی مرڤ و وفای بشک لەمرڤکان واستگیان بە ئوین پشان دەدات. بە سروری وسخاوتو نمایشی دکات ، ئوئوینش لە سرتای مانکە دستپناکات خونر تا نامکانی عومرو ئازارکانی لە دوور واتیدا نخونتو کە بە ئوینکی نووسیوو نازانیت ئازاری دابەان و بشایی درونی و حی، بوونی بیروری ئویندارى چییە؟ کواتە ئم ئوینش بوو بیروری مرڤ و ناتوانت دابەان ودوورکوتنو دروست بکات.
چاووانی
کارکتری سرکی مانکە عومر وسارایە، هردوکیان لە ناو جنگ وقناغکی مژوویدان، کاتک خکی کوردستان هر لەهمان

قەناغی جەنگدا ئەنفالیان بە سەردا هات و گوندەکان وەران وسوتماک کران و زیندەوەرەکانیش وەک مرۆڤەکان لە ناوبران،ئەوانەی بەر شاڵاوەکانی ئەنفال و جەنگ کەوتن، لەزەدی خەیان دوورخرانەوەو بەکۆمەڵ لە ناو بران، ئەوانەی مانەوە هەمیشە بەدرێژی مێژوو کات چاوەڕێی ئازیزانیان بوون کەبگەڕێنەوەو پێکەوە شاد ببنەوە، بەڵام ئەوە تائێستا هیچی نەداوە کەیەکتر لەئامێز بگرن و بەیەکتر شادمان ببنەوە، هەمانی تفەنگە ژەنگاویەکانی، عەبدولقادر سەعید هەمان بیرکەو هەمان ستایل و دابڕانی لە بڕیاری ئەویندارێدا بەرجەستە کردووە، کەجەنگ هەکاری سەرکیەتی بەشێوەیەکی جیاوازتر لە ئەنفال، بەڵام جەنگ و شەڕ هەکاری دورکەوتنەوەو دابڕانێتی، دەڤەرکێش بەشەڕکان هەمیشە ئاوسەو دورکەوتنەوە، دابڕانی مرۆڤکان لەیەکتر هەرهەیە بەکەچکردن بەت یان شەڕو جەنگ وکاولکاری وسەینەوەی یەکتر، بەڵام ئەوەی ئەمنەت چاوەڕوانی و ئەوینە، دوور لەبئومێدی وهیوا، ئەمە کاکڵەی هەمانی(تفەنگە ژەنگاویەکان)ە، هیواخوازم هاوڵێنی لەمێژینەم(عەبدولقادر سەعید) بەردەوامبەت و بەرهەمی جوانترمان بخاتە بەردیدەو سەرکەوتنی زیاتری بۆئاوات دەخوازم.

٢٠٢٣|٥|٢٠

